

امنیت غذایی و سلامت مردم بازیچه دالان تراریخته

تاریخ: ۱۲ مهر ۱۳۹۵ - ۱۸:۱۲

کد خبر: ۸۷۰۴۴

با اتخاذ تصمیم کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی مبنی بر «ممنوعیت تولید و واردات محصولات تراریخته» دالان‌های مجلس به صحنه توزیع انواع بروشور، ویژه‌نامه و شبنامه در مدح تراریخته‌ها و اصرار بر نقض این تصمیم تبدیل شده است. صرف‌نظر از این که بدانیم چه افرادی چنین حرکت مشکوکی را دنبال می‌کنند و چه اهداف و اغراضی در پشت پرده این سرمایه‌گذاری هنگفت و لابی گسترده برای نقض تصمیم کمیسیون کشاورزی مجلس نهفته است، صلاح را در آن دیدیم که حقایق تراریخته‌ها را از جنبه‌های علمی، تجاری و امنیتی مورد بررسی دقیق‌تری قرار دهیم زیرا آگاهی نمایندگان مجلس و عموم جامعه نسبت به حقایق محصولات تغییر یافته ژنتیکی (تراریخته)، اتخاذ تصمیم‌گیری واحد و مبتنی بر مصلحت کشور را به همراه خواهد داشت.

محصولات دستکاری شده ژنتیکی (تراریخته) بیش از یک دهه است که به عنوان ماده اصلی روغن‌های خوراکی در سفره ایرانیان جا خوش کرده است و سالانه بیش از ۴ میلیارد دلار از این محصولات وارد کشور شده است. حدود یک سال قبل افرادی از بنده دولت واردات بی‌رویه محصولات تراریخته را فاش کرده و اعلام نمودند که در چنین شرایطی باید تولید محصولات تراریخته در اولویت قرار گیرد. آنها واردکنندگان محصولات تراریخته را به عنوان بزرگترین مانع در برابر تولید داخلی این محصولات متهم نمودند. حال همین افراد در چرخشی ۱۸۰ درجه‌ای مدعی هستند با ممنوعیت واردات محصولات تراریخته فاجعه‌ای بزرگ در نهاده‌های دامی و غذایی رخ خواهد داد! شاید این رویکرد در درجه اول بیانگر این حقیقت است که ذی‌نفعان واردات و تولید محصولات تراریخته یکی هستند و با ممنوعیت واردات و تولید محصولات تراریخته منافع آنها در خطر قرار خواهد گرفت!! این‌گونه است که این چنین برآشفته در دالان‌های مجلس به رایزنی با نمایندگان روی آورده‌اند و آنها را از عواقب این تصمیم بیمناک می‌سازند!

به راستی حقیقت تراریخته‌ها چیست؟

محصولات تراریخته با هدف سلطه کمپانی‌های تولیدکننده بذر بر غذای کره زمین از طریق مالکیت بذرهای بومی به واسطه حضور یک ژن خارجی مهندسی شده تولید و تجاری شده‌اند. کمپانی‌هایی نظیر مونسانتو، بایر، دوپونت و سینجنتا توانسته‌اند از طریق گزینش و تلاقی بذرهای بومی به ارقام پرمحصول و مقاوم در برابر تنش‌های محیطی دست یابند. اما آنها با وارد کردن یک ژن تولید سم یا مقاومت در برابر علف‌کش توانسته‌اند مالک آن بذرها شوند. عملکرد بالا و صفات برتر از منبع ژنتیکی اولیه ناشی می‌شود نه ورود یک ژن در میان بیست و چهار هزار ژن!! پس حضور ژن خارجی با منشاء باکتریایی بیش از آنکه تأثیری در عملکرد داشته باشد در تأمین انحصار فروش این محصولات و ایجاد وابستگی کشاورزان نقش دارد.

پرسش اساسی اینجاست: چرا تولید محصولات تراریخته تنها به چهار محصول محدود شده است؟ چرا سطح زیر کشت آن رو به کاهش است؟ چرا قیمت آن ارزان‌تر است؟ چرا برای ترویج و تبلیغ آن این همه هزینه می‌شود؟ چرا روزبه‌روز کشورهای زیادی کشت و تولید آن را محدود و یا ممنوع می‌کنند؟

پاسخ به این سوالات نشان می‌دهد که جایگاه کنونی محصولات تراریخته تنها ناشی از سرمایه‌گذاری هنگفت کمپانی‌های تراریخته برای ترویج این محصولات و نفوذ در لایه‌های تحقیقاتی و سیاسی کشورهاست.

آیا تراریخته‌ها در امنیت غذایی کره زمین مهم است؟

علی‌رغم صرف هزینه‌های بسیار زیاد و سپری شدن بیست سال از سرمایه‌گذاری هنگفت کمپانی‌های بیوتکنولوژی بر روی بذرهای تراریخته شاهدیم بیش از ۹۹٪ محصولات تراریخته جهان به چهار محصول ذرت، سویا، کلزا و پنبه محدود می‌شود. بیشترین مصرف محصولات تراریخته در اروپا به تولید سوخت‌های زیستی (بیودیزل)، خوراک دام و تولید پوشاک محدود می‌شود. میزان محدودی از سویا، ذرت و کلزای تراریخته در صنایع غذایی نظیر تولید روغن مورد استفاده قرار می‌گیرد.

از میان روش‌های مختلف مهندسی ژنتیک تقریباً همه محصولات تجاری تراریخته محدود به محصولات تراژن (ترانسژن) حاوی ژن‌های متحمل به علف‌کش‌ها و یا مقاوم به آفات می‌باشند.

نکته مهم اینجاست که اگر چه حدود 8/179 میلیون هکتار از اراضی جهان به کشت محصولات تراریخته اختصاص یافته ولی 88٪ این محصولات فقط در 4 کشور آمریکا، کانادا، برزیل و آرژانتین تولید می‌شود. با افزودن کشورهای نظیر هندوستان و چین سهم سایر کشورها در تولید محصولات تراریخته بسیار ناچیز می‌شود. در حال حاضر تنها 11٪ محصولات به روش تراریخته تولید و بیش از 89٪ محصولات کشاورزی به روش طبیعی و ارگانیک تولید می‌شود. این آمار نشان می‌دهد که علی‌رغم این همه تبلیغات، تولید محصولات تراریخته چه از لحاظ تنوع محصول و تنوع دستکاری ژنتیکی و چه از لحاظ فراگیری کشت چندان موفق نبوده است! کاهش سطح زیر کشت محصولات تراریخته در سال‌های 2014 و 2015 نشان می‌دهد که علی‌رغم بزرگنمایی‌های رسانه‌ای موافقان تراریخته، اقبال جهانی نسبت به این محصولات رو به کاهش است.

آیا تراریخته کلید نجات گرسنگان کره زمین است؟

در پاسخ به این سؤال باید گفت قطعاً خیر، مشکل گرسنگی در کره زمین عدم توزیع عادلانه ثروت و کاهش قدرت خرید مردم است. برخلاف ادعای ذی‌نفعان محصولات دستکاری شده ژنتیکی (تراریخته)، کشت این محصولات راهکار مناسبی در کاهش گرسنگی نخواهد بود. مطابق آمار بانک جهانی در سال 2012 بیش از 6/2 میلیارد نفر از جمعیت جهان درآمدی کمتر از 2 دلار در روز داشته‌اند و 2 میلیارد نفر دسترسی به الکتریسیته ندارند. وقتی مردم قدرت خرید نداشته باشند نمی‌توانند غذا بخرند. وقتی مردم درآمد نداشته باشند نمی‌توانند کشاورزی کنند و غذا تولید کنند. از طرفی دیگر تنها 20٪ ساکنان کره زمین 86٪ کالاهای تولید شده جهان را مصرف می‌کنند. نگاهی به آمار سازمان بهداشت جهانی در سال 2012 نشان می‌دهد که بیش از 4/1 میلیارد نفر از جمعیت کره زمین دارای اضافه وزن و 500 میلیون نفر مبتلا به بیماری چاقی هستند. میزان مرگ و میر در اثر چاقی بسیار زیادتر از مرگ ناشی از گرسنگی است! از طرف دیگر طبق گزارش سازمان جهانی غذا و خواربار (فائو) در سال 2015 حدود 30٪ از محصولات کشاورزی در مرحله برداشت، پس از برداشت و مصرف از بین می‌روند. پس راهکار رفع سوءتغذیه در جهان در درجه اول مبارزه با فقر و کاهش تلفات محصولات کشاورزی است نه تولید محصولات دستکاری شده ژنتیکی!

آیا محصولات تراریخته موجب کاهش مصرف

سم می‌شود؟

حدود 80٪ از این گیاهان دستکاری شده ژنتیکی (تراریخته) واجد ژن مقاومت به علفکش گلیفوسیت (راندآپ) می‌باشد و بقیه گیاهان نیز به‌گونه‌ای مهندسی شده‌اند که قادرند با تولید سم Bt (باسیلوس تورنجنسیس) در برابر آفات مقاومت کنند. بیش از 90٪ بازار بزرگ‌های تراریخته در انحصار کمپانی‌های چندملیتی نظیر مونسانتو، دوپونت، بایر و سینجنتا می‌باشد. این کمپانی‌ها بزرگترین تولیدکننده سموم و تسلیحات شیمیایی در جهان بوده و مردم بسیاری از کشورها از جمله هم‌میهنان ما قربانی این سلاح‌های کشتار جمعی شده‌اند. زارعین بزرگ‌های دستکاری شده ژنتیکی (تراریخته)، مجبورند به طور انحصاری علاوه بر بذر، سموم شیمیایی این شرکت‌های به اصطلاح دانش‌بنیان را نیز خریداری نمایند. همچنین پس از مشاهده آفات رقیب یا آفات مقاوم مصرف آفتکش نیز افزایش یافته است. به طوری که درآمد سالانه کمپانی آمریکایی مونسانتو بالغ بر 5/13 میلیارد دلار می‌باشد. تحقیقات یک دانشمند نروژی در سال 2014 نشان داده است که کشت محصولات تراریخته در فاصله سال‌های 1996 الی 2014 در مجموع موجب افزایش مصرف سموم علف کش به میزان 12 برابر یعنی 234.000 تن شده است.

آیا محصولات تراریخته موجب افزایش

عملکرد می‌شود؟

شاید اولین تعریفی که از عملکرد در ذهن ما ترسیم می‌شود، میزان برداشت محصول کشاورزی در هر هکتار است. اما در تعاریف جدید میزان استحصال مواد مغذی، مواد معدنی و نیازمندی‌های تغذیه سلولی در اولویت قرار گرفته است. تحقیقات زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد محصولات تراریخته در مقایسه با محصولات طبیعی یا ارگانیک از اسید آمینه کمتر و مواد مغذی نازل‌تری برخوردارند. گزارش مرکز ارزیابی ریسک اتحادیه اروپا نشان می‌دهد که موش‌های تغذیه شده با ذرت تراریخته افزایش وزن بیشتری داشته‌اند، زیرا به دلیل فقدان مواد مغذی، سیری سلولی به تأخیر می‌افتد و موجود مجبور است غذای بیشتری برای تأمین انرژی و مواد غذایی بدن مصرف نماید. نکته جالب اینجاست که اگرچه ممکن است در برخی موارد محصول بیشتری در واحد سطح برداشت شود ولی به همان نسبت لازم است غذای بیشتری برای احباس سیری سلولی مصرف شود!

نکته دیگری که حایز اهمیت است، عملکرد اقتصادی محصولات تراریخته است زیرا آنچه که نهایتاً مورد توجه زارعین قرار می‌گیرد بازدهی اقتصادی و منفعت حاصل از کشت محصول است. آنچه که موجب اقبال اولیه کشت محصولات تراریخته می‌شود، سهولت تولید محصولات کشاورزی در مبارزه با آفات و علف‌های هرز می‌باشد. ولی این راهکار یک راه حل کوتاه‌مدت می‌باشد و صرف هزینه بالا برای خرید بذرهای پتنت (ثبت) شده، علفکش‌های اختصاصی، خدمات جنبی و افت قیمت ناشی از کمبود تقاضا باعث می‌شود سود حاصل از افزایش محصول احتمالی کاملاً پوشش داده شود به نحوی که ادامه کشت محصولات تراریخته عموماً به دلیل آلوده شدن خاک‌های کشاورزی به علفکش‌ها و یا تغییر ریزوسفر (میکروبیولوژی خاک اطراف ریشه) بسیاری از کشاورزان را ملزم به کشت تراریخته‌ها می‌سازد و بازگشت به کشاورزی طبیعی را با مشکلات بسیاری همراه می‌سازد. با این‌حال هر ساله،

بسیاری از کشاورزان از کشت محصولات تراریخته صرفنظر می‌کنند.